

УДК 338.2:658
DOI: 10.31732/2663-2209-2024-76-233-241

КОНЦЕПТУАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Юрій Стечишин

Аспірант кафедри управлінських технологій, ВНЗ «Університет економіки та права “КРОК”», м. Київ, Україна, e-mail:stechushun Yuriy@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0583-8462>

CONCEPTUAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF FORMATION OF THE SYSTEM OF ECONOMIC SECURITY OF BANKING INSTITUTIONS

Yurii Stechyshyn

Postgraduate student, “KROK” University, Kyiv, Ukraine, e-mail: e-mail:stechushun Yuriy@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0583-8462>

Анотація. У статті досліджено концептуально-методичні засади формування системи економічної безпеки банківських установ.

Актуальність теми проведеного дослідження обумовлена тим, що фінансовий ринок України протягом багатьох років знаходиться під тиском численних зовнішніх та внутрішніх факторів, ризиків та загроз, що впливають на його функціонування і розвиток. Невизначеність зовнішнього середовища пов'язують зі змінами та стрибками валютних курсів, зростанням рівня інфляції, зміною регуляторних норм, чинного законодавства та впливом інших факторів. Невизначеність формує середовище нових ризиків фінансової діяльності, а перед системами економічної безпеки фінансового сектору постають нові виклики та протидії їх реалізації. В цих умовах актуальної ваги та значення набуває формування ефективних систем економічної безпеки банківських установ, здатних забезпечити їх функціонування та сприяти ефективному розвитку.

Метою статті є дослідження концептуально-методичних засад формування системи економічної безпеки банківських установ.

Методологічною основою дослідження стали методи наукового пізнання: аналізу та синтезу, системний підхід, функціональний, структурний, процесний, комплексний, та інші наукові підходи.

Отримані наукові результати полягають в узагальненні концептуально-методичних засад формування системи економічної безпеки банківських установ, що дало можливість сформулювати авторське визначення, відповідно до якого система економічної безпеки банківських установ є сукупністю складових та елементів, методичного, нормативно-правового, фінансового та матеріального забезпечення, механізму, методів та засобів, що забезпечують вплив суб'єктів управління на об'єкти, з метою забезпечення високого рівня економічної безпеки банківських установ на засадах системного, структурного, ситуативного, функціонального, гармонізаційного, конкурентного, адаптивного наукових підходів і принципів та з широким використанням цифрових і технічних засобів її інформаційно-аналітичного забезпечення.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні сутності та концептуально-методичних засад системи економічної безпеки банківських установ, що дає можливість виявити особливості їх формування та функціонування, пов'язані з необхідністю забезпечення цих систем інформацією на основі широкого використання телекомунікаційних та цифрових технологій.

Ключові слова: управління, забезпечення економічної безпеки, інформаційно-аналітичне забезпечення, наукові підходи до управління, методи управління, принципи управління, банківські установи

Формул: 0, табл.: 0, бібл.: 15

Summary. The article examines the conceptual and methodical foundations of formation of the system of economic security of banking institutions.

The relevance of the topic of the study is due to the fact that the financial market of Ukraine for many years has been under the pressure of numerous external and internal factors, risks and threats that affect its functioning and development. The uncertainty of the external environment is associated with changes and jumps in exchange rates, rising inflation, changes in regulatory norms, current legislation and the influence of other factors. Uncertainty creates an environment of new risks financial activities, and the systems of economic security of the financial sector face new challenges and countermeasures to their implementation. Under these conditions, the formation of effective systems of economic security of banking institutions, capable of securing their functioning and promoting effective development, acquires relevant weight and importance.

The aim of the article is to study the conceptual and methodological foundations of formation of the system of economic security of banking institutions.

The methodological basis of the study is the methods of scientific knowledge: analysis and synthesis, system approach, functional, structural, process, complex, and other scientific approaches.

The obtained scientific results consist in the generalization of the conceptual and methodological foundations of the formation of the system of economic security of banking institutions, which made it possible to formulate the author's own definition, according to which the system of economic security of banking institutions is a set of components and elements, methodological, regulatory, financial and material support, mechanism, methods and means that ensure the influence of management subjects on objects, in order to ensuring a high level of economic security of banking institutions on the basis of systematic, structural, situational, functional, harmonization, competitive, adaptive scientific approaches and principles and with the wide use of digital and technical means of its information and analytical support.

Prospects for further research are to study the essence and conceptual and methodological foundations of the system of economic security of banking institutions, which makes it possible to identify the features of their formation and functioning associated with the need to provide these systems with information on the basis of the widespread use of telecommunication and digital technologies.

Keywords: *management, ensuring economic security, information and analytical support, scientific approaches to management, management methods, principles of management, banking institutions*

Formulas: 0, tabl.: 0, bibl.: 15

Вступ. В сучасних умовах соціально-економічної нестабільності, розгортання системних та перманентних криз забезпечення економічної безпеки банківських установ має важливе пріоритетне значення. Основою зміцнення забезпечення безпеки в установах банківського сектору є формування систем економічної безпеки. Формування, розбудова систем безпеки здійснюється на основі широкого кола концептуально-методичних засад - наукових підходів, принципів, методів та засобів, завдяки яким здійснюється як створення таких безпекових систем так і їх подальше функціонування. Ефективність та дієвість систем безпеки значною мірою залежить від ефективності їх побудови, доцільності та пріоритетності застосування концептуально-методичних засад в формуванні структури, а також сукупності її складових, елементів та розбудови взаємодії між її елементами в процесі функціонування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Серед наукових праць, присвячених дослідженню систем економічної безпеки банків слід виділити роботи С. Мельника (2010), присвячені моделюванню наукових підходів до формування систем економічної безпеки банківських установ. Так, у працях цього науковця було представлено та досліджено системний і комплексний наукові підходи, принципи та засади із дотриманням яких будують та функціонують безпекові системи банків, ідентифіковано механізми та методи, що

забезпечують реалізацію та дієвість такої системи.

У дослідженнях С. Яременко (2011) увага науковця зосереджена на формуванні комплексної системи економічної безпеки банку, ідентифіковано складові елементи такої системи та механізми дії. Зазначимо, що автором представлено комплексний підхід до системи економічної безпеки банку як найбільш доцільний та ефективний, спрямований на врахування як фінансово-економічної складової діяльності, так і кадрової, інформаційної, технологічної та інших складових системи безпеки та необхідності комплексного забезпечення безпеки з урахуванням особливостей функціонування цих складових та взаємозв'язків, що формуються та діють в системах безпеки.

На думку С. Міхно, Н. Дудченко (2013) дієвість та ефективність системи економічної безпеки банку залежать від структури її побудови, складових такої системи, їх відповідності. Таким чином, сутність системи залежить від структури її розбудови і складових. Структурний підхід до розбудови систем безпеки та системний підхід з формуванням системи сукупності складових та елементів віддзеркалюють основні якості безпекових систем, їх цілісність та подільність та свідчать про взаємозв'язок системного та структурного наукових підходів.

У дослідженнях Н. Прокопенко, М. Виклюк (2014) обгрунтовано складові системи економічної безпеки банків, такі як фінансово-економічна, кадрова, інформаційна, фізична та інші. Сама система представлена як сукупність

складових забезпечення безпеки, яка гарантує захист та дієвість всієї безпекової системи. Враховуючи те що кожна така складова має певне функціональне призначення, а зміст та їх сукупність свідчить про формування структури. Розбудову такої системи доцільно здійснювати на засадах структурного та функціонального наукових підходів.

У дослідженнях Н. Зачосової (2016) головним завданням формування комплексної системи економічної безпеки фінансових установ загалом визначають її здатність забезпечити весь комплекс заходів, які необхідні для захисту їх корпоративних ресурсів з урахуванням особливостей функціонування видів цих установ як з позицій роботи в фінансовій сфері, так і з позицій функціонування суб'єктів господарювання.

Не вирішена раніше частина загальної проблеми. Незважаючи на численні публікації з питань дослідження формування системи економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності питання створення систем в забезпеченні безпеки банківських установ, врахування специфіки особливостей їх розбудови та функціонування, зовнішніх та внутрішніх ризиків банківської діяльності в умовах цифровізації та активного застосування сучасних цифрових технологій залишається менш дослідженим та вивченим, що актуалізує необхідність подальшого проведення наукових досліджень.

Метою статті є дослідження концептуально-методичних засад формування системи економічної безпеки банківських установ.

З метою проведення дослідження було застосовано методи наукового пізнання: аналізу та синтезу, системний підхід; функціональний, процесний, комплексний, та інші наукові підходи.

Виклад основного матеріалу.

Питання формування концептуально-методичних засад розбудови та функціонування систем економічної безпеки суб'єктів господарювання загалом широко досліджувалося у працях

провідних вітчизняних та світових науковців.

Окрема увага була приділена дослідженню обґрунтування теоретичних засад забезпечення економічної безпеки та формуванню системи економічної безпеки як банківських установ, так і організацій фінансового сектору. Це пов'язано із особливостями функціонування та розвитку організацій фінансового сектору країни та значенням фінансових банківських установ у формуванні економічних відносин і функціонуванні соціально-економічних систем загалом. Банківські установи обслуговують інвестиційні процеси та кредитування бізнесу, приймають участь в перерозподілі капіталу, забезпечується рух фінансових потоків в забезпеченні фінансово-господарської операційної діяльності всіх суб'єктів господарювання та організацій, обслуговують процеси фінансових розрахунків на внутрішніх та міжнародних зовнішніх ринках, забезпечують збереження та примноження капіталу юридичних та фізичних осіб та виконують низку інших важливих задач і функцій. Проте ефективна діяльність банківських установ потребує дотримання високого рівня безпеки та пошуку найбільш оптимальних відповідних підходів до її забезпечення.

Фінансовий ринок України протягом багатьох років знаходиться під впливом на його функціонування і розвиток численних зовнішніх, внутрішніх факторів, ризиків та загроз. Невизначеність зовнішнього середовища пов'язують зі змінами та стрибками валютних курсів, зростанням рівня інфляції, зміною регуляторних норм, чинного законодавства та впливом інших факторів. Невизначеність стає середовищем, в якому існують нові ризики фінансової діяльності, а перед системами економічної безпеки фінансового сектору постають нові виклики та загрози. В цих умовах актуальної ваги і значення набуває формування ефективних систем економічної безпеки банківських установ, здатних убезпечити їх функціонування та сприяти ефективному розвитку.

У дослідженнях І. Федоренко, В. Мейти (2013) визначено ресурсний, системний, конкурентний підходи, гармонізаційний, цільовий підходи та так звані специфічні підходи до розбудови системи економічної безпеки фінансових установ. Широта представлених підходів, досліджених авторами їх сутності та значення свідчать про глибоке всебічне розкриття та бачення авторами проблем забезпечення економічної безпеки банків, безпекові системи яких мають спільні ознаки та потребують застосування ресурсного чи конкурентного підходів, як інші суб'єкти господарювання і водночас потребують застосування специфічних підходів, здатних враховувати особливості роботи в фінансовому секторі, банківській діяльності.

На думку М. Гончарової (2014) до формування системи економічної безпеки доцільно застосувати ситуаційний підхід, який забезпечуватиме можливості систем безпеки швидко, адекватно реагувати на загрози і ризики, що виникають та мають нейтралізуватися на ситуаційному рівні. Іншим необхідним підходом зазначається адаптивний підхід як необхідність швидкого адаптування систем безпеки до динаміки зовнішніх та внутрішніх змін в діяльності. Погоджуючись з автором зазначимо, що ситуаційний та адаптивний підходи є одними із основоположних, що обґрунтовують необхідність здійснення швидких ситуативних дій в сучасних умовах високої динаміки та впливу факторів зовнішніх змін, необхідності швидко адаптувати систему економічної безпеки та її складові до нових умов та ризиків.

Слід зазначити, що науковцем С. Мельник (2010) наголошується на відсутності єдиного системного підходу до розбудови моделювання систем економічної безпеки банків, внаслідок чого відчутне тяжіння до розуміння систем безпеки з позицій забезпечення охорони та фізичної безпеки. З цим твердженням важко не погодитись, оскільки сама фізична безпека, захист від фізичних небезпек та загроз традиційно виступала

основною функцією служби безпеки банківських установ, проте зараз враховуючи загрози інформаційного і телекомунікаційного простору, кіберзлочинність безпеки пов'язані з функціонуванням інформаційного забезпечення мають значно більші масштаби та загрози реалізації, а тому вектори забезпечення економічної безпеки значно змінилися, розширилися та охоплюють інформаційну, технологічну складові, площину цифрового середовища.

Науковець С. Яременко (2011) визначає систему економічної безпеки банківських установ як комбінацію безпекових елементів, а саме: фінансової, кадрової, матеріальної та інформаційної безпеки, які поєднані один з одним всебічними зв'язками та направлені на захист від небезпеки і загроз за найбільш пріоритетними для банківської установи напрямками діяльності. Таким чином, науковцем визначено пріоритетність та значення формування системи економічної безпеки та її дію за ключовими напрямками, такими як фінансова, матеріальна, кадрова та інформаційна складові, підкреслюючи їх вагу та значення в сучасних умовах функціонування та наголошуючи на взаємозалежності складових та безпекових дій.

Узагальнюючи розуміння системи економічної безпеки фінансових установ загалом Н. Зачосова (2016) розуміє їх як складну структуру взаємопов'язаних підсистем, головною ціллю яких є захист власних та залучених корпоративних ресурсів, необхідних для функціонування фінансової установи. Такий захист реалізується завдяки механізмам взаємодії. Варто зазначити, що таке розуміння системи економічної безпеки є узагальнюючим для фінансових установ та розкриває їх особливості, як фінансових посередників та їх активній взаємодії з партнерами, споживачами у наданні фінансових послуг, для реалізації якої використовують як власні, так і значною мірою залучені фінансові ресурси, що підвищує рівень безпеки фінансової банківської установи за результатами такої

діяльності та вимагає досягнення більш високого рівня забезпечення економічної безпеки в здійсненні процесів фінансової операційної діяльності, що значно розширює розуміння економічної безпеки як захисту від фізичних загроз та виводить саму систему безпеки на інший просторовий сучасний рівень.

Слід зазначити, що в цілому системи економічної безпеки банківських установ мають багато спільного з системами безпеки інших суб'єктів господарювання – підприємств. В першу чергу це стосується їх структури та теоретично-методичних засад розбудови.

Так у дослідженнях М. Копитко (2013) основними елементами системи економічної безпеки є її цілі і завдання, принципи, функціональні складові, функції, об'єкти, суб'єкти, механізми, заходи, стратегія та політика економічної безпеки, методи та засоби, органи та служби забезпечення економічної безпеки та інші складові. Окремо увага автора приділена необхідності оцінювання стану системи економічної безпеки підприємств та ефективності, з якою здійснюється управління цією системою. Водночас зазначена необхідність врахування певного режиму функціонування, що має забезпечувати дієвість та ефективність забезпечення безпеки.

Незважаючи на широту представленого переліку переважна більшість цих елементів необхідна в структурах забезпечення економічної безпеки банківських установ, має важливу роль та значення.

Проте, як вже зазначалося системи економічної безпеки банків мають певні відмінності та особливості. Так у С. Яременко (2011) зазначається, що метою функціонування системи економічної безпеки банку є недопущення нанесення фінансових втрат та збитків, пов'язаних від його діяльності та створення умов для його подальшого економічного розвитку. Зазначимо, що науковці наголошують на особливостях, пов'язаних з необхідністю захисту ресурсів банківської установи та їх клієнтів, збереження їх цілісності та

забезпечення продуктивного відтворення з метою отримання прибутку. Не менш важливим є забезпечення безпеки операційної діяльності в наданні банками фінансових послуг клієнтам, адже таким чином забезпечується безпека не лише активів банку, але й його зобов'язань та взаємовідносин з клієнтами, що пов'язано не лише з фінансовою, але й з репутаційною компонентою діяльності.

Науковиці Л. Глиницька, А. Савельєва (2015) досліджуючи розбудову систем безпеки фінансових установ пропонують застосувати в якості основоположного системний підхід. Варто зазначити, що забезпечення економічної безпеки формується та функціонує як система, а тому системний підхід є невід'ємним від її сутності і по суті його використання є сталою науковою парадигмою, яка не потребує підтвердження чи доведення. Безпекова система є сукупністю елементів, що взаємопов'язані та взаємодіють між собою, забезпечуючи сталість, єдність та водночас подільність такої системи, взаємозв'язки та взаємодію між її елементами, що забезпечує ефективність та дієвість системи. Таким чином, акцентується увагу на тісному діалектичному контакті, що виникає між елементами в системі, що забезпечує можливість отримання нової якості системи.

Системний підхід, як основу формування механізму та засобів забезпечення безпеки банківських установ, представлено у праці С. Яременко (2011). На думку цього автора, саме системний підхід з дослідженнях підсистем та складових елементів забезпечення економічної безпеки банків, здатен гарантувати ефективний захист корпоративних ресурсів як самих банків, так і фінансових посередників, з якими активно співпрацюють банківські установи.

Як вже зазначалося, одним із поширених підходів до дослідження виступає структурний підхід. Досліджуючи структурні елементи системи економічної безпеки банківських установ науковці О.

Колодізев, О. Штаєр (2011) виділяють такі її складові, як фінансову, інтелектуально-кадрову, політико-правову, інформаційну, силову, техніко-технологічну, а також інтерфейсну та ринкову. Загалом ці складові по суті віддзеркалюють складові економічної безпеки суб'єктів господарювання підприємств та є спільними з ними, акцентуючи увагу не лише на складових та процесах внутрішнього середовища організацій, а й на ринкових процесах та необхідності врахування безпеки в налагодженні взаємодії із зовнішніми стейкхолдерами із зазначенням ринкової та інтерфейсної складових системи економічної безпеки.

Так Н. Прокопенко М. Виклюк (2014) виділяють складові та рівні забезпечення економічної безпеки банківських установ. Основною складовою науковцями визначено фінансову безпеку, яка в свою чергу включає валютно-курсову, боргову, інвестиційну безпеку та безпеку фондового ринку, що на думку авторів є зовнішніми складовими, а також внутрішні складові економічної безпеки, а саме кадрову, техніко-технологічну безпеку та інші складові. Відмінністю дослідження цих авторів є представлення системи економічної безпеки банківських установ як складної, яка має декілька рівнів, що в цілому відображає особливості діяльності банківських структур та їх відмінність від підприємств, організацій, виробничої сфери. Окремо авторами наголошується на необхідності визнання показників-індикаторів та проведення діагностики, оцінювання рівня та стану фінансової безпеки, а також досліджено такі поняття як фінансові відносини, фінансові інтереси, фінансові регламенти, їх вплив на рівень безпеки та функціонування системи економічної безпеки банків.

За баченням С. Мельника (2011) система економічної безпеки банку потребує комплексного бачення її розбудови, що пов'язано із її складною структурою та складними процесами взаємодії зовнішнього та внутрішнього середовища. Складовими, що формуватимуть таку комплексну структуру

виступатимуть кадрова, фінансова, інформаційна, економічна, інтелектуальна, фізична та пожежна складові.

Дослідження складових системи економічної безпеки фінансових установ та їх класифікацію представлено у працях І. Мігус (2010), Л. Войтович (2014), та інших науковців. Враховуючи певні відмінності та власні авторські бачення їх змісту та складу узагальнено, що таку безпекову систему формують фінансова, фінансово-економічна, кадрова, фізична, техніко-технологічна, інформаційна та інші складові. Водночас, науковці наголошують на відмінності механізмів, завдяки яким забезпечується економічна безпека на їх унікальності, особливостях формування та дії пов'язаних, в першу чергу, з специфікою, особливостями самої сфери діяльності тих чи інших установ фінансової сфери. Окрема увага в створенні та функціонуванні систем економічної безпеки приділяється структурі підрозділів забезпечення економічної безпеки та їх функціям. Так, науковцями зазначається доцільність створення в межах служби економічної безпеки банку таких структурних підрозділів як відділи ризик-менеджменту, інформаційно-аналітичного забезпечення, інформаційної безпеки, антикризового управління та інших. Загалом організаційні структури банківських установ мають значні штати співробітників, пов'язані із значними обсягами фінансових матеріальних ресурсів, що спрямовуються на забезпечення економічної безпеки банку.

У працях наголошується на важливості та дії кадрово-інтелектуальної та інформаційно-аналітичної складових системи економічної безпеки фінансових установ. Водночас комплексна система їх економічної безпеки, на думку науковця, має включати фінансово-інвестиційну, правову, фізичну (силову), законодавчо-політичну, техніко-технологічну, ринкову та територіальну складові економічної безпеки (Штаєр, Колодізев, 2011). При цьому цей перелік включає як складові внутрішнього середовища, так і такі що

відображають впливи та дію факторів зовнішнього середовища.

Формування теоретично-методичних засад, розбудови та дії системи економічної безпеки банківських установ потребує розгляду принципів, з дотриманням яких створюються та функціонують ці системи. Науковці мають різне бачення щодо цього питання, висвітлюючи в своїх працях ті засади та принципи, що на їх точку зору відображають окремі засади чи комплексні основи формування безпекових систем.

Слід зазначити, що поняття принцип, що з латинської перекладається як першопочаток, основа, виступає базисом формування єдиної сукупності теорії та фактів. Забезпечення безпеки, формування системи безпеки здійснюється з дотриманням загально-наукових та специфічних притаманних безпековим системам принципів.

У дослідженнях В. Сухонос (2011), які формують концептуальні, організаційні, правові основи розбудови систем економічної безпеки банківських установ визначено принципи плановості, безперервності, оптимальності, відповідальності, компетентності, конфіденційності, принципи координації. Слід зауважити, що цей перелік не є вичерпним та повним, проте він враховує низку важливих принципів, що відображають особливості функціонування систем безпеки банківських установ та окремих особливостей їх функціонування пов'язаних із високим рівнем конфіденційності банківської таємниці у роботі з клієнтами та забезпеченні збереження конфіденційної інформації.

У працях Н. Білошкурської (2013) перелік обґрунтованих принципів є значно ширшим і застосовується для розбудови систем економічної безпеки суб'єктів господарювання різних сфер діяльності. Автором запропоновано принципи комплексності, своєчасності, гласності і конфіденційності, доцільності, планування, законності, відповідальності, неперервності, гнучкості, взаємодії, динамізму і розвитку. При цьому на засадах зазначених принципів автором

пропонується будувати саму систему безпеки і організаційно-економічний механізм її формування.

У роботі Н. Белоус виділено шість принципів, які на думку автора мають ключове значення у формуванні безпекових систем - це принципи законності, системності, передбачення, узгодженості, розвитку та принцип економічної доцільності [81, с. 77]. Слід зазначити, що дотримання саме цих принципів є першочергово необхідним при формуванні систем безпеки суб'єктів господарювання загалом. Проте, системи економічної безпеки банківських установ потребують включення й інших специфічних принципів, які відображали б особливості функціонування цих систем та забезпечували їх подальшу ефективність в умовах ведення фінансово-господарської діяльності.

На думку Л. Корчевської (2012) перелік принципів розбудови безпекових систем, таких як принципи цілеспрямованості, спеціалізації, багатовимірності, комплексності, відкритості, слід доповнити такими новими авторськими принципами як принцип контрінтуїтивності та принцип емерджентності. В авторському баченні принцип контрінтуїтивності засновано на невідповідності світосприйняття - інтуїтивного, що базується на власній інтуїції та експертного, з основою на знаннях та висновках. Таким чином, всупереч очікуванням, окремо прийняті на рівні інтуїції та необґрунтовані рішення можуть привести до протилежних і неочікуваних результатів.

Принцип емерджентності є відображенням одного із законів діалектики, за яким накопичення кількісних змін забезпечує появу нової якості. З таким баченням важко не погодитися, оскільки сам розвиток систем відбувається внаслідок накопичення під час еволюції такої кількості важливих для систем безпеки змін у її функціонуванні, які призводять на певному етапі до зростання оновлення, появи нової якості самої безпекової системи, а тому цей принцип за

своєю сутністю виступає одним із базових принципів їх функціонування.

Узагальнюючий перелік принципів, за дотриманням яких будують системи безпеки банківських установ, є більш широким і включає принципи системності, законності, комплексності, безперервності, своєчасності, незалежності, узгодженості, економічної доцільності, емерджентності, компетентності, контрінтуїтивності, та такі представлені авторами принципи як принцип домінування превентивних дій в попередженні загроз та принцип єдності інтересів банківської установи та її клієнтів.

Дослідження та узагальнення концептуально-методичних засад формування системи економічної безпеки банківських установ дало можливість сформулювати авторське визначення, відповідно до якого система економічної безпеки банківських установ є сукупністю складових та елементів, методичного, нормативно-правового, фінансового та матеріального забезпечення, механізму, методів та засобів, що забезпечують вплив суб'єктів економічної безпеки на об'єкти управління з метою забезпечення високого рівня економічної безпеки на засадах системного, структурного, ситуативного, функціонального, гармонізаційного, конкурентного, адаптивного наукових підходів і принципів та з широким використанням цифрових і технічних засобів її інформаційно-аналітичного забезпечення.

Висновки. Узагальнюючи праці та бачення науковців слід зазначити, що

основними принципами, на засадах яких здійснюється розбудова та функціонування систем економічної безпеки банківських установ виступають принципи системності, комплексності, законності, цілеспрямованості, плановості, безперервності, раціональності (економічної доцільності), узгодженості, незалежності, компетентності, своєчасності, емерджентності, адаптованості, гнучкості, мобільності, поєднання гармонізації інтересів, превентивності дій та заходів, партнерства та взаємодії з структурами безпеки зовнішнього середовища та інші.

Дослідження сутності та концептуально-методичних засад системи економічної безпеки банківських установ дало можливість виявити особливості їх формування та функціонування, пов'язані з необхідністю забезпечення цих систем інформацією на основі широкого використання телекомунікаційних та цифрових технологій.

Загалом розуміння структури системи економічної безпеки банківських установ в наукових працях має певні відмінності, що відображають авторські бачення дослідників. На наш погляд, це має позитивне значення, оскільки свідчить про динамізм та розвиток безпекології як науки, формування нових підходів до формування та функціонування безпекових систем банківських установ, що робить їх більш адаптованими відповідним вимогам часу та викликам, здатним більш адекватно реагувати на зовнішні та внутрішні небезпеки та загрози, забезпечувати ефективну протидію.

Література:

1. Білошкурська Н.В. (2013). Економіко-організаційний механізм формування економічної безпеки підприємства: принципи побудови, функції, структура. *Економіка та держава*. № 12. С. 24-29.
2. Войтович Л.М. (2014). Управління безпекою страхових та перестрахових компаній в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. № 8. С. 160-163.
3. Гнилицька Л. В. Савельєва А. В. (2015). Сучасний досвід формування системи забезпечення економічної безпеки в страхових компаніях України. *Фінанси, облік і аудит*. №. 1. С. 186–197.
4. Гончарова М. Л. (2014). Застосування ситуаційно-адаптивного підходу до формування системи

- економічної безпеки вітчизняних підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. №. 6. С. 141-144.
5. Дудченко Н. В. Міхно С. П. (2013). Сутність, структура та складові системи економічної безпеки банківських установ. *Ефективна економіка*. № 4. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_4_39.
6. Зачосова Н.В. (2016). Формування системи економічної безпеки фінансових установ: монографія. Черкаси: ПП Чабаненко. 375 с.
7. Колодзєв О.М. Штаєр О.М. (2011). Формування універсальної системи оцінки економічної безпеки банку. *Проблеми економіки*. № 2. С. 67-75

8. Копитко М.І. (2013) Аналіз теоретичних підходів до визначення поняття та складових елементів системи економічної безпеки підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. № 3. С. 59-64.
9. Корчевська Л.О. (2012). Системні принципи економічної безпеки підприємства. *Економіка Криму*. № 1 (38). С.242-245.
10. Мельник С. І. (2010). Формування системи економічної безпеки банку. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. № 29. С.149-152.
11. Шульга І.П. (2010). Економічна безпека емісійної діяльності акціонерних товариств Черкаси: МАКЛАУТ. 425 с.
12. Прокопенко Н.С., Виклюк М.І. (2014). Складові безпеки банківської діяльності. *Науковий вісник НЛТУ України*. №. 24.1. С.302-308.
13. Сухонос В. В. (2011). Концептуальні організаційно-правові засади функціонування системи економічної безпеки банків. *Правовий вісник Української академії банківською справи*. № 1. С. 64-66.
14. Федоренко І.А., Мейта В.І (2013). Розвиток концептуальних підходів до визначення економічної безпеки промислових підприємств. *Інноваційна економіка*. № 5. С.304-308.
15. Яременко С. М. (2011). Організація комплексної системи економічної безпеки банку. *Формування ринкової економіки*. № 25. С.429-439.